

Seadus ja Kohus.

Digusteadline ajakiri.

Ilmub üks kord kuus.

Toimetuse ja talituse Tallinnas,

S. Turul nr. 16, raekoja vastas.

Tegewa toimetaja: wannutatud advokaat **M. Pung.**

Tegewa toimetaja kirjade aadress: Певель, Вана Posti uul. nr. 12.

№ 2 (7)

Juuli.

1912.

Wäljawõtted uuest wäeteenistuse seadusest.

(Särg.)

§ 108. Meed, kes maawägedesse wabatahtlikuna soowivad astuda, peawad järgmisi nõudeid täitma:

1) mitte nooremad olema kui seitseteistkümmend aastat;

2) oma tervise ja kehahituse poolest neid nõudeid täitma, mis wäeteenistusesse astumise tarwis äratähendatud;

3) sellekohase tunnistuse (diplomi, attestati ehk tunnistuse) ette näilama, et ta ühe neist õpeasutustest ära on lõpetanud, mis Wäeteenistuse seaduse § 61 juures olewas lihas ülesloetud (Seadustekogu 4. köide, 1897 a. wäljaandes ja 1906, 1908, 1909 ja 1910 aa. Seadustekogu järgede järele), ehk kuus kestmise õpeasutuse klassi, ehk kaks waimuliku seminari klassi lõpetanud, wõi ühe eelnimetatud õpeturjuse kohase ekhami läbi teinud.

§ 109. Wabatahtlikuna wõetakse sõjawälle: 1) arsti-, looma- arsti- ehk rohuteadlase haridusega isikuid — 15. kuni 31. detsembrini, ja nende teenistuseaega arwatakse järgnewa aasta esimesest jaanuarist peale; 2) muu haridusega isikuid — 15. kuni 30. juunini ja nende teenistuseaega arwatakse teenistusesse astumise aasta esimesest juulist peale.

Selle õpeasutuse ülemus, kust wäeteenistusesse selle paragrafi teises punktis määratud ajal wõib astuda, wõib paluda, et selle õpeasutuse lõpetajaid selle paragrafi esimeses punktis määratud ajal wäeteenistusesse wastu wõetaks.

§ 110. Üleüldiselt teenistuseajaks wabatahtlikkudele määratakse kaheteisteistkümmend aastat, neist kaks aastat tegelikus teenistuses ja kuusteistkümmend aastat tagawarawäes.

Neile, kellel õigus on ohwitseriks olla ja kes tegelikus teenistuses olles lipniku ehk alamleitnandi (korneti) ekhami ära tegiwad, lühendatakse tegeliku teenistuse aega ühe aasta ja kuue kuu peale.

Meed, kellel õigus on wabatahtlikuna 15. ja 31. detsembri wahel (§ 109) wäeteenistusesse astuda, teeniwad wahetpidamata ühe aasta

ja kahelksa kuu jooksul teenistusesse astumise aastale järgnevalt esimesest jaanuarist lugema hakates.

§ 111. Wabatahtlikka wõetakse tegewasse wäeteenistusesse igasse sõjaväe liiti vastu. Wäe osa jääb wabatahtliku oma walida nii palju kui see võimalik on, sõjaväe ülemuse plaanisi wägede armu täitmise kohta filmas pidades.

II. Nuhtluseseaduse §§ 506, 507, 508 (1906 a. järe järele), 509 ja 511—514 (Seadustekogu 14. köide, 1. jagu 1885 a. wäljaandes) järgmiselt lugeda:

§ 506. Istitud, kes on kohustatud endid wäeteenistuse kantonide alla üleskirjutama (Wäeteenistuseseaduse § 113), langewad, kui nad seda enne selle aasta esimest detsembrit ei tee, millal neil katsummend aastat täis saab:

rahaträhwi alla mitte üle saja rubla.

§ 507. Istitud, kes ei ole kohustatud endid wäeteenistuse kantonide alla üleskirjutama (Wäeteenistuseseaduse § 112), langewad, kui nad enne wäeteenistusesse astujate nimekirjade läbiwaatamise lõpetamist teada ei anna, et neid nimekirja üles pole wõetud:

rahaträhwi alla mitte üle saja rubla.

§ 508. Nende seast, kes nimekirja ülesse on wõetud, aga wäeteenistusesse wõtmise ajaks sellekohasesse kantonisse ei ilmunud, langewad, kui nad enne järgmise aasta 15. weebruari arstilisele järelewaatusele ilmuwad:

wäeteenistusesse wõetud isitud, pärast nende teenistusesse astumist, distsiplinar-karistuse alla, aga wäeteenistusesse mittewõetud — aresti alla mitte kauemaks kui kolmeks nädalaks.

Samajuguste karistuste alla langewad need, keda järelewaatamise juures wäeteenistuse komisjonides tarwilik leiti olewat katsumisele wõi teistkordssele järelewaatamisele saata, kui nad ilma tõsise põhjuseta määratud ajaks katsumisele wõi teistkordssele järelewaatamisele ei ilmunud, keda aga enne järgmise aasta 15. weebruari tegiwad.

§ 509. Need, kes ilma tõsise põhjuseta määratud ajaks kogumisekohta ei ilmunud, langewad:

karistuse alla, mis Wäeteenijate nuhtluseseaduse § 140 wäeteenistusest ärajäämise eest määrab.

§ 511. Kes sel sihil, et wäeteenistusest kõrwale peaseda ehk teenistuse asjus kergitust saada, mille peale temal õigust ei ole, mõnesugusid pettuse tegusid teeb, see langeb pärast seda, kui ta wäeteenistusesse wõetud:

kolme kuni neljakuulise ühisk-wangistuse alla sõjaväe wangimajas.

§ 512. Selmeses (511) paragrafis määratud karistuse alla langewad pärast nende wäeteenistusesse wõtmist ka need, kes wäeteenistusest kõrwalepeasemise sihil ise ehk kellegi teise abil omale mõne kehavigastuse teeb, haawad omal lahti siis ehk kuidagi wiisi oma terwile kahju teeb.

§ 513. Istitud, kes on kohustatud wäeteenistusesse minema, aga ennast sellest kõrwale hoidsiwad, kui nad wäeteenistusesse ilmuwad ehk neid kätte saadakse pärast nende kolmekümnenelja aastajeks saamist:

kaotawad mõnesugused iseäralised, isiklikult ja oma seisuse järele saadud õigused ja eesõigused, ja nad pannakse wangi kas kahelkui kuust kuni ühe aasta ja nelja kuuni ehk ühest aastast ja neljast kuust kuni kahe aastani.

§ 514. Need, kes teisele tema joowil ehk nõusolemisel meelega tehawigastuse on teinud, sel sihil, et tema wäeteenistusesse wõtmist takistada, ja üleüldse need, kes kaasaitamises tehawigastamise juures süüdi on, langewad:

elamises (§ 513) paragrafis määratud karistuse alla.

Kui aga jarnane kaasaitamine päris elukutses on tehtud: siis kaotab süüdlane kõik iseäralised, isiklikult ja seisuse järele saadud õigused ja eesõigused, ja ta pannakse wangi ühest kuni poolteise aastani.

Kes teist ilma tema joowi ehk nõusolemiseta sel sihil wigastanud, et tema wäeteenistusesse wõtmist takistada, langeb:

nende karistuste alla, mis nuhtluseeadustes jelle eest on määratud, et keegi teisele meelega tehawigastust ehk haawu on löönud.

[Selle (514) paragrafi juures olew tähendus Seadustetogus jääb jõusse.]

III. Nuhtluseeadust (Seadustetogu XIV lüüde, 1 jagu, 1885 a. wäljaandes) järgmise sijuliste §§ 507¹, 508¹, 514¹ ja 514² läbi täiendada.

§ 507¹. Kes ilma tõsi põhjuseta selleks tähtjaks ei ilmunud, millal tema wanadust tema wälimuse põhjal pidi kindlaks tehtama, langeb: rahaträwi alla mitte üle saja rubla.

§ 508¹. Kes wäeteenistusesse astujate nimekirja ülesse on wõetud ja ilma tõsi põhjuseta wäeteenistusesse astumisele järgnema aasta 15. weebbruarini arstlikele järelewaatusele ei ilmunud, aga enne kolmekümnenelja aastajeks saamist ilmus ehk keda kätte saadi: pannakse wangi neljast kuni kahelja kuuni.

Sellesama karistuse alla langewad need, kes pärast järelewaatamist wäeteenistuse komisjonis peawad katsumise alla ehk teistkordsele järelewaatamisele minema ja kes järgnema aasta 15. weebbruarini selleks ei ilmunud, aga kes ilmusiwad ehk keda kätte saadi enne, kui nad kolmekümne nelja aastajeks saiwad.

§ 514¹. Kes mõnesugufid pettusetegufid on teinud sel sihil, et teisele isikule wäeteenistusest kõrwalejäämiseks abiks olla:

pannakse wangi kahelkui kuust kuni ühe aasta ja nelja kuuni.

Kui aga see abitsolemine on elukutses tehtud:

siis kaotab süüdlane kõik iseäralised, isiklikult ja seisuse järele

saadud õigused ja eesõigused, ja ta saadetakse wangiroodu ühest kuni poolteise aastani.

§ 514². Õhtud, kes wäljamaal on ja õigel ajal wäeteenistusesse ei ilmunud langewad pärast Wenemaale tagasi tulemist:

1) kui nad wäeteenistusesse astumisele järgnema aasta 15. webruarini ilmuwad — nuhtluseaduse § 508 määratud karistuste alla;

2) kui nad ilmuwad ehk neid kätte saadakse pärast selle aasta 15. weebruari, kuid enne kolmekümne nelja aastaseks saamist — wangistamise alla wangikojas kahelksast kuust kuni ühe aasta ja nelja kuuni;

3) kui nad ilmuwad ehk neid kätte saadakse pärast seda kui nad kolmekümne nelja aastaseks saiwad — kõigi iseäraliste, isiklikult ja seisuse järele saadud õiguste ja eesõiguste kaotamise alla, ja nad saadetakse wangiroodu poolest teiseft aastast kuni kahe ja poole aastani.

V. Selle seaduse maksmapanemise aeg ja tingimised määratakse seaduseandlifel teel ära.

Riigivolikogu walimisteseaduseft.

A. Wirf.

(Järg.)

Walimiste asja üle walwamine.

Kõik laskub, mis nimekirjade koostuseadmisesse ja walimiste toimetamisesse puutuwad, antakse fikemiste asjade ministri poolt wälja (§ 23).

Munult fikemiste asjade ministri käsu peale wõib ühe wõi teise kogu walijaid osadesse (kuuriatesse) jagada: maaomanikkude ja linna mõlema walijatekogu walijaid — maakohdade, tšensuste ja rahwuste järele (§§ 29, 35), liikumata waranduste pidajate eelkogu ja waldade afemikkude kogu — rahwuse järele (§§ 30, 38). Walijate meeste arwu aramääramine ühes wõi teises kogus ehk eelkogus on ka siis ainult fikemiste asjade ministri asi.

Üleülbine walwus koha peal on kuberneride ja linnapealikute käes fikemiste asjade ministri juhatusel (§ 24). Tõõliste walimiste asjad on juba suuremal mõedul kubeneri juhataba, nagu allpool näeme.

Ka nõndanimetatud kreisi ja kubermangu walimistekomisjonid walwawad selle üle, et walimisi õieti toimetataks, ja waatawad walimiste asjus fikse antud kaebtusi ja teadaandmisi läbi (§ 45). Politsei ametnikkude tegude läbiwaatamine ei läi nende komisjonide alla (Senati käskkirja 1907. a., № 404), ja kui walimiste asjus kellelil politsei tegude peale kaebada tuleks, siis käidakse siin harilikku teed.

Kreisi walimistekomisjonides on liikmeteks kreisi aadeliesimees*), rahu-

*) Kui mitmes muus, wistikste siis ka siin täidab Balti kubermangudes kreisi aadeliesimehe kohusid kreisi aadelisaadil.

Tohtunil, kreisi linnapea, eesistujaks üks ringkonnatohtu liige, ja sellepärast tulewad komisjonisfe fiske antawad kaebtused ringkonnatohtu adressi all ära saata. Kubermangu walimistekomisjonides on eesistujaks ringkonnatohtu esimees, liikmeteks kubermangu linnapea, kubermangu talurahwa-asjade komisjoni aloline liige ja teised ametnikud.

Kaebtuste fiskeandmine ei talista walimiste kaitu (§ 18).

Kaebtuse andmise tähtaeg algab kaebtust sünnitawa teo eht otsuse järgmisel päewal. Kui tähtaja lõpp püha peale langeb, siis lõpeb tähtaeg järgmisel päewal (§ 19).

Maaomanikkude walijatekogud.

Maaomanikkude walijatekogust walivad kõige esmalt ifitub, kes selle kreisi piirides ühe aasta jooksul omanduse eht eluaegse tarwitamise õiguse põhjal walimisteseaduses äratähendatud suuruses maad on pidanud, mille pealt maamaksu makstakse. Maaasuurus on iga kreisi tartwis iseäraldi ülespandud ja ta ei pea mitte wähem olema, kui

Liivimaaal	tiinu
Riia kreisis	200
Walga "	300
Wõnnu "	300
Wõru "	300
Wolmari "	200
Pärnu "	300
Tartu "	200
Wiljandi "	200
Saaremaal	300
 Eestimaal	tiinu
Tallinna kreisis	250
Rakwere "	250
Paide "	200
Haapsalu "	300

Peale selle walivad maaomanikkude kogus ka need ifitub, (§ 28, punkt 3), kelle pärast mitte vähem kui ühe aasta jooksul sellesama kreisi piirides omanduse eht eluaegse tarwitamise õiguse põhjal muud, peale maa, liikumata warandust on, mis kaubandus-tõõstusliiklises etewõttel ei ole ja mille wäärtus maaomawalitjuse hindamise järele mitte alla wiieteistkümmne tuhanda rubla ei ole.

Wiimsetes wõtawad walimistest maaomanikkude kogus kahte liiki (§ 28, punktid 4. ja 5.) w o l i m e h e d o s a : 1) nende ifitute poolt, kelle pärast kreisi piirides maad eht muud liikumata warandust on, kui aga maa suurus eht muu liikumata waranduse wäärtus mitte nii kõrge ei ole, et ta õigust annaks maaomanikkude kogus otsekohe kaasa walida; ja 2) kõigi usutunnistuste pärast olewate kirikute ja palwemajade ülemate waimulikude poolt, kui kirikul, palwemajal eht kiriku eestseisusel kreisi piirides maad on.

Selgituseks tuleb siia juurde tähendada, et muu, peale maa, liikumata varanduse all tuleb põlluasjandusliku ettevõtteid sõna laiemas mõttes mõista, kui nad harilikku põlluharimise peale välja ei lähe ja kui nad tehniliselt laadi kannavad, näituseks hobusekasvatuse kohad, farmed ja m. j. Siiasamasse kuulduvad ka, senatiseletuste põhjal, kõige kõrgemad põlluharimise kultuurid, nende hulgas ka puuvilja aiad ja viinamäed. Sellepärast tuleb puuvilja aedade, viinamägede j. m. j. väärtust, aga ei mitte nende all oleva maapinna suurusil silmas pidada, kui riigivolikogu valimiseõigusest juttu on. Selle vastu jälle pannakse harilikku põlluharimise juures ainult maa suurusil tähele, ja kui siis maa väärtus ka üle 15 ruhande oleks, aga tiinude arv otsekohest valimiseõigust maaomanikkude kogus ei annaks, poleks maapidajal ikkagi otsekohest valimiseõigust.

Kaupluste ja tööstuse ettevõtete omanikud ei vali mitte maaomanikkude kogus, vaid oma kreisi linna valijatekogudes.

Siin, nagu teistegi valimiste korral, on kahe isiku seas, kellest üks liikumata varanduse omanik, teine sellesama varanduse eluaegne tarvitaja, valimiseõigus ainult eluaegsel tarvitajal.

Senatiseletused ütlevad, et ei või valimiseõiguse väljaarvamise juures mitmes kreisis olevaid liikumata varandusi (suuruse ehk väärtuse järel) mitte kokku arvata. Ühe kreisi piires olevate varandustega tuleb seda juba seaduse enese põhjal teha.

Suurte liikumata varanduste omanikkude tarvis seatakse iga kreisi kohta oma valijate nimekirja kokku, kus, peale muu, liikumata varanduse nimetus ja tema suurus ehk väärtus üles tähendatakse.

Wäiksemate liikumata varanduste omanikud ehk tarvitajad ehk waimulikud pannakse iseäralisesse nimekirja üles ja nad saadavad maaomanikkude kogusse omad wolimehed, kes nende eelkogus (§ 30) walitud (mitmejärgulised walimised). Harilikult, mida ka seadus lubab, walitakse kumbagi liiki (liikumata varanduste omanikkude ja waimulikkude) wolimehed kahes eelkogus ära ja kumbagi eelkogu tarwis seatakse siis oma eranimetiri kokku, kus peale muu needjamad märkused peawad sees olema, mis suurte varanduste omanikkude nimekirjastki. Kirikute jne. maade põhjal wõetakse nimekirja kiriku ehk palwemaja wanem, ülem waimulik (§ 66) üles.

Peale selle on veel mõned iseäraldused nende eelkogude kohta olemas.

Nagu ülemaalpool ettetoodud seaduseõnadesest näha, ei ole wäiksemate liikumata varanduste omanikkude ja kirikute, palwemajade, kiriku eestseisjate kohta tähtis, et maa või muu liikumata varandus nende pärast tingimata juba ühe aasta jooksul oleks. Pole ka tähtis ei maa suurus ega muu liikumata varanduse väärtus. Nii siis olgu liikumata varandus kui taht wähe aega praeguse pidaja käes ja olgu varanduse suurus ehk väärtus kui taht wäike, ikkagi on pidajal valimiseõigus. Pole ka tähtis, kui kaua kiriku wanem waimulik, kes kiriku, palwemaja jne. varanduse põhjal walima läheb, jelle kreisi piirides on ametis olnud.

Waimulikkude kohta tuleb veel tähele panna, et nemad ifka ainult eelkogudes walida wõiwad, kuigi kiriku jne. pärast olew warandus niisama suur ehk sellesama hinnaline oleks, nagu seda otsekoheseks osatõtmiseks maaomanikkude kogust nõutakse.

Useenesest on ka mõista, et kui kiriku jne. wanem waimulik haiguse pärast ehk mõnel muul seaduslikul põhjusel walimistest osa ei saa wõtta, siis tema asemel mõni teine waimulik (Greeka-digeusus ka diaton, aga mitte kunagi salmilaulja) seda wõib teha:

Tähtis on veel maaomanikkude kogu kohta meeles pidada, et tema koosolekutel ehk eelkogude koosolekutel riigiwolikogu walimistest igast seisusest isikud osa wõiwad wõtta, kui neil aga liikumata warandust on ja kui nad aga muud seadusliku nõudmisi täidawad. Seesama õigus on siis ka talupoegadel, kuid nad ei tohi (§ 62) mõne sellesamas kreisis olewa walla alla kääa (siis walivad nad oma wallas).

Meie kubermangude kohta aga tuleb veel seda kitsendust tähele panna, et Viimimaa talu orjusemaa, Gestimaal ja Saaremaal talurendimaa pidajad, kuigi nad need maad päriseks on ostanud, nende maade põhjal siiski mitte maaomanikkude nimelirja ei saa üles wõetud (§ 63).

Õimene linna walijatekogu.

Õimeses linna walijatekogus, ütleb seadus (§ 32), wõtawad walimistest osa: 1) isikud, kelle pärast mitte wähem kui ühe aasta jooksul kreisis olewate linnade piirides kas omanduse-wõi eluaegse tarwitamise õiguse põhjal liikumata warandust on, mis maaomawalitsuse ehk linnamaksude wõimise otstarbel mitte alamalt ei ole hinnatud: kui tuhat rubla — kubermangu-, oblasti- ja linnapealike all seiswates linnades, ja mitte alamalt kui kolmjada rubla, kõigis teistes linnades; ja 2) isikud, kes mitte wähem kui ühe aasta jooksul kreisi piirides taubandus-tööstuslike ettevõtte peawad, mille peale on tarwis tunnistust wälja wõtta: kaupluse ettevõtte peale — tunnistus efimese kahe järgu seast, tööstuslike ettevõtte peale — tunnistus efimese wiie järgu seast, ja laewanduse ettevõtte, mille pealt mitte wähem kui wiiskümmend rubla tööstuse algmaksu maksetakse.

Siin tuleb efimese punkti juurde tähendada, et kiriku, palwemaja jne. maade ehitajaid mitte ei wõi nende maade põhjal linna walijate kogude nimelirja üles wõtta, sest nagu senat seletab, ei olewat juridilistel isikutel mitte walimiseõigust. Nähtawaste unustab senat siin ära, et maaomanikkude kogus ka juridilistel isikutel, nimelt kirikutel, palwemajadel jne. see õigus on kuid sellegi pärast enesega wastoluuse sattudes tõttab senat juurde lisama, et kuigi maaomanikkude kogus see õigus olla, siis pidawat seda õigust kitsalt tarwitama ja ei wõiwat teda mitte analogia teel linna walijatekogude peale üle wiia (Senati käsukiri 1905, nr. 24).

Niisamuti nagu igal pool, kus walijate nimelirjade koostamise juures liikumata waranduste omanikkude ehk eluaegsete tarwitajatega tegemist on, tuleb neid omanikke ja tarwitajaid nimelirja üles wõtta jelle peale waatamata, kas nende elukoht teada on wõi mitte

Kreisides, kus enam on linnasid kui üks, näituseks Tallinna kreisis (Tallinna ja Baltiski) tuleb veel silmas pidada, et liikumata waranduste omanikud ehk eluaegsed tarvitajad tahes linnas olewa waranduse hinnad kofku peawad arwama, et selgusele jõuda, kas nad linna estimeses wõi teises walijatekogus kaasa walivad.

Teise punkti juurde tuleb tähendada, et siin mitte tunnistuse wäljawõtmine peaksi ei ole, waid kaubandus-tööstuslise ettevõtte tõelik pidamine. Teisiti heldeks — ei ole walimiseõigust isikul, kes wälja on wõtnud tunnistuse ühe kaubandus-tööstuslise ettevõtte peale, kuid sarnast ettevõtet tõe poolest pidanud ei ole; ümberpöördukt — on walimiseõigus selle, kes tunnistust ei ole wõtnud, aga sellekohast kaubandus-tööstuslist ettevõtet ühe aasta jooksul on pidanud. Siit järgneb iseeneseft, et isikud, kes ainult kaupmehe seisuse õiguste saamisels wõi alalhoidmisels kaubandus-tööstuslise ettevõtte tunnistuse wälja wõtawad, sarnast ettevõtet aga tõelikult mitte ei pea, selle tunnistuse põhjal walimiseõigust mitte ei saa.

Siiski, nagu seda walimiseeadus otsekohe ütleb, peab see kaubandus-tööstusline ettevõtte niifugune olema, et tema peale tarwis on tunnistust wõtta. Ettevõtted, mille peale mitte ei ole tarwis tunnistust wälja wõtta, ei anna ka mitte walimiseõigust nende pidajatele.

Siis on veel tähendada, et seadus mitte ei nõua, nagu peaks kaubandus-tööstuslise ettevõtte pidamine ühe aasta jooksul tingimata omanduseõiguse põhjal seisma.

Seeranis tuleb alla kriipsutada, et see ükstapuhas on, kas kauplus wõi mõni tööstusline ettevõtte l i n n a s w õ i m a a l o n, iffagi wõtab sarnase ettevõtte pidaja oma kreisi linna walijatekogus riigiwolikoguwalimistest osa, ja tema nimi wõetakse linna walijatekogu nimelirja ülesse.

Kaubandus-tööstuslise ettevõtte pidajat peab, nişamuti nagu liikumata waranduse omanikku ehk eluaegist tarvitajat ka siis walijate nimelirja üleswõetama, kui tema (pidaja) elukoht teada ei ole.

Ettevõtte asumise koha muutmise ühe kreisi piirides, linnast maale, maalt linna, ehk ühest selle kreisi linnast teisje, ei mõju walimiseõiguse peale sugugi.

Kui estimeses kui ka teises linna walijatekogus, nagu maaomanikude kogusti, ei ole sellejama kreisi waldade alla käiwatel talupoegadel mitte walimiseõigust (§ 62).

Teine linna walijatekogu.

Teises linna walijatekogus, ütleb seadus (§ 33), wõtawad walimistest osa: 1) isikud, selle päralt mitte wähem kui ühe aasta jooksul kreisis olewate linnade piirides kas omanduse- wõi eluaegse tarvitamise õiguse põhjal liikumata warandust on, mis maaomawalitsuse- ehk linna- maksude wõtmise otstarbel alamalt on hinnatud: kui tuhat rubla — kubermangu-, oblasti- ja linnapealikute all seiswates linnades, ja alamalt

fui kolmandada rubla kõigis teistes linnades; 2) isikud, kes mitte vähem kui ühe aasta jooksul kreisi piires kaubandus-tööstuslist ettevõtet on pidanud, mille peale on tarvis tunnistust välja võtta, peale nende isikute, kes linna esimeses walijatekogus kaasa walivad; 3) isikud, kes mitte lühemalt kui ühe aasta jooksul kroonu korterimaksu maksavad; 4) isikud kes mitte vähem kui ühe aasta jooksul isikliku ameti pealt tööstuse algmaksu maksavad; 5) isikud, kes mitte vähem kui ühe aasta jooksul kreisis olevate linnade piires oma nime peale eraldi korterit peavad; ja 6) isikud (väljaarvatud alamad teenrid ja tödlised), kes mitte vähem kui ühe aasta jooksul riigiteenistuses ehk maaomawalitfuses, linna- ehk seisulistes asutustes ehk raudtee peal teenistuses olevise järel määratud palka ehk palku saavad.

1) ja 2) Esimese kase punkti kohta on kõik seesama maksu, mis ülemalpool linna esimese walijatekogu kohta öeldud. Ainult ühe asjaolu peale tuleb veel tähelepanemist pöörda ja nimelt, et kui keegi selle ühe aasta jooksul, mis walimiseajaduses ära tähendatud, ühe ja selle sama kaubandus-tööstusliste ettevõtte peale enam kui üks kord tunnistust on võtnud ehk võtma peaks ja igakord ise järgust, et siis, seaduse mõtte järele, temal walimiseõigus teises walijatekogus igatahes juba on, kuigi tema ettevõtte ja tema peale võetatavad tunnistused esimese walijatekogu tarvis veel walimiseõigust ei anna. Viisame selgituseks näituse juurde. Isikul oli wõi pidi olema seaduses tähendatud aasta esimeses osas kolmandama järgu kauplustunistus, aasta wiimases osas juba teise järgu tunistus. Nagu ülemalpool nägime annab teise järgu kauplustunistus walimiseõiguse esimeses linna walijatekogus, kui keegi selle tunnistuse alla käimat kauplust terve aasta jooksul on pidanud. Praegusel juhtumisel ei ole veel aasta täis, ja teise järgu kauplustunistus ei anna walimiseõigust esimese walijatekogu tarvis. Kuid selle sama isiku kohta ei saa mitte ütelda, et temal ei ole nüüd walimiseõigust ka teises walijatekogus mitte, sest tema ei pea enam kauplust, mis temale teises kogus walimiseõiguse annaks. Ei mitte; waid seadus ütleb küllalt selgeste ära, et kuigi temal esimese kogu tarvis walimiseõigust ei ole, temal teises linna walijatekogus ikkagi õigus on kaasa walida, sest ta on ju aasta jooksul ettevõtet pidanud, mille peale on tarvis tunnistust välja võtta. Ühildalt ütelda, kõik, kes tunnistust peavad võtma äride peale, mis aasta jooksul juba nende käes, walivad teises linna walijatekogus, kui neil mitte õigust ei ole esimeses kogus walida.

3) Kolmandama punkti juurde tuleb ülesmärkida, et ühe senatiselotuse põhjal (Senati käsukiri 1908 a., № 713) selles punktis ette tulewa aasta arwamist wõib ainult ühest tähtjast heale hakata — nimelt 15. detsembrist peale, millal kroonu korterimaksu maksjate nimekirju kogu seatakse. Kes selle maksu maksjate hulka pole üleswõetud, see ei saa veel aastat lugema hakata, kuigi tema natukene hiljem maksu all olewasse korterisse elama asuks ehk kas wõi korterimaksu ära maksaks. Nii tuleb tegelikult välja, et iga isik, kes 33. paragrafi

kolmandama punkti põhjal walimiseõigust saada tahab, peab vähemalt kaks korda kroonu korterimaksu maksjate nimetirjas seisma ja järjekult igatahes enam kui aasta korterit pidama, mis selle maksu alla läib. Et maks ära makstud oleks, pole tähtis; maksjate nimetirjas peab isik seisma.

Seaduse mõte peab edasi senatiseletuste järele see olema, et isik tõelikult korterit peaks, aga ei mitte ainult korterimaksu ei maksaks, nagu seda seadus sõnasõnalalt ütleb. Esimeste asjade ministerium on korteri pidamise juurde veel korteris elamist panna tahtnud, kuid walimisteseadus ei näi seda nõudwat. Riisamuti pole ka see ministeriumi arwamine, küllalt kindlaste senatiseletuste peale põhjendatud. Igatahes on ajutised wäljasõidud ka siingi lubatud, olgugi pikemad, näit. suwitamiseks.

Senatiseletuste järele ei ole kellegil neist korterimaksu põhjal walitsemiseõigust, kes kahetegi ehk mitmetegi koos korterit peawad ja tema pealt kroonumaksu maksawad, kuigi ehk seadus sõnasõnaliselt läbi wõttes jarnast kitsendust ei näi tegewat.

Selge on iseenekest, et kui ühes ja sellesamas kreisis enam kui üks linn on, ja kui keegi enam kui ühes nendest on elanud ja seaduses tähendatud aja jooksul korterit pidanud (maksumatamine jääb teise plaani peale, s. o. maks wõib ka maksmata olla), siis iltagi temal korterimaksu põhjal walimiseõigus on.

Kes korterimaksu põhjal nimetirja ei saa wõetud, wõib, kui ta ühe aasta jooksul oma nime peale korterit on pidanud, sellesama paragrafi 5. punkti põhjal üleswõtta lasta.

4) Riisamuti tuleb ka neljandama punkti juurde tähendada, et siin senatiseletuste põhjal peardõh mitte tööstuse algmaksu maksamise peale ei lange, waid selle peale, et isik tähendatud aja jooksul jeda ametit peaks, mis tööstuse algmaksu alla läib.

Mis sellesama kreisi piiridesse puudub, siis peab tähendama, et senati arwamise järele, ameti ühe ja sellesama kreisi piirides Linnas wõi maal üksta puhas peab pidama, kuna maksumatamine ka mujal, wäljaspaol kreisi piirist wõib sündida, näituseks tubermangulinna renteis, kuna ametit teises kreisis peetakse. Õige tähtsaks saab see wahetgemine suuremate wabrikute, osahihuste, rahaasutuste jne. kohta, kes oma teenijate, nagu meistrite ja jarnaste eest maksust tihti mitte seal ei maksa, mis wabrik, rahaasutuse osakond jne. seisab, waid juhatuse asumisepaiga järele. Neil teenijatel on siis walimiseõigus nende teenimise, mitte maksumatamise kohta järele.

5) Wiitendama punkti põhjal on walimiseõigus kõigil korteriomannikudel, kes oma ette eraldi korterit ühe aasta jooksul on pidanud ja selle juures ei ole sugugi tähtis, kas korter kroonumaksu alla läib wõi mitte. Nii on selle punkti põhjal walimiseõigus ka kõigil wäiksemate korterite omanikudel.

Küfida aga tuleb veel, mida tuleb siis korteriks lugeda. Selleks on senat esialgselt ühe üleüldise ja kolm seda selgitawat tundemärki ülesseadinud: korteriks tuleb pidada eluasest, mis elaniku iseisestast

majapidamisest tunnistab ja mis eraldi fiksifikatsiooniga, köögi ehk söögitegemise kohta, koldega on ja mis fiksimiselt teistest eluruumidest lahus seisab. Selle järele siis kolm wäliselt korteri tundesmärki: eraldi fiksifikatsioon, söögitegemise koht ja teistest ruumidest lahusolemine. Kolmandama wolikogu ajaks tegi senat weel ühe eitava tundesmärgi juurde ja nimelt: üffikuit tuba, kuigi temal eraldi fiksifikatsioon ja oma a h i oleks, ei wõi weel korteriks pidada.

Wõnelpool on weel tahetud õhufest ehk ülemest lahtiolemaid toa-seinu olemataks tunnistada ja siis lahte ja enam tubasid ühtearwates mitmetoalists korterit ühetoalisesks teha, et siis wiimselt ettetoodud senatiseletuse põhjal lõendada, nagu ei annaks ühetoaline korter mitte walimiseõigust. Siin saab kats wiga ühel hoobil tehtud. Etteots, ei määra seadus seinte pakjust ära, niisamuti ka mitte seda, mis toa all mõista tuleb, sellepärast tuleb toaks lugeda ruumi, mis kohta peal rahwa poolt toaks saab nimetatud ja peetud, ja meie pool peab rahwas tubadeks ka neid ruumisid, kus waheseinad õhufesed ehk pealt lahti on. Teisesks wõib küllalt kindlaste arvata, et ka üks tuba walimiseõiguse annab, kui temas mitte harilik ahi sees ei ole, waid teetmise koht, kolle, sest senat ei ole mitte asjata ühel kohal koldest, teises kohas ahjust rääkinud. Wõiks ütelda — üffikuit tuba ahjuga ei anna walimiseõigust, samasugune tuba koldega annab.

Niisamuti peaks walimiseõigus ka kõigi ühetoaliste korterite omanikkudel olema, kellel aga mitme peale kokku teetmise koht ühises koridoris seisab, sest niisugusi korterit ei saa mitte ülemalpool ettetoodud eitava senatiseletuse alla paenutada.

Kui kats ehk mitu inimest koos korterit peawad, siis pole kellegil neist korteri järele walimiseõigust.

Pole muudugi ka tähtis, et korteri üür maksitud oleks.

Iga sõna peale walimiseeaduses suurt rõhku pannes seletab senat edasi, et walimise õigust ei ole neil, kes mõnesuguste asutuste ehk ka eraisikute poolt prii korteri saawad, nagu alamad raudteeteenijad, siis ussehooidjad, käsitalad, ahjukütjad, hooimehed ja muud sarnased.

6. Kõige pealt tähendame ära, kes 6. punkti alla ei käi, ehk kellel selle punkti põhjal mitte walimiseõigust ei ole.

Walimiseeadus ütleb ise juba, et alamad teenrid ja töölised siia ei käi. Küsida tuleb siis, keda tuleb seaduse mõttes alamaks teenriks pidada. Tuleb ütelda, et mitte palgamäär ehk suurus siin mõduandew ei ole. Tuleks ka tähele panna, et seadus siin teenrist (служитель) räägib, aga ei mitte teenijaft (служащий), mis sugune nimetus seadustes ametnikkude kohta tarwitusel on. Alamate teenrite mõistet seletab kodanlise teenistuse seaduse § 325, weel paremine aga Paiufiseaduste § 143, kus näitlikult teenrite nimetusel ette on loetud. Siin seisab nimelt: „Käskjalgadel, wannatud rahalugejatel, wahtidel ja igasugu teiste nimetustega alamatel teenridel, kes teenri kohtadele on palgatud, ei ole õigust paiufit saada.“

Peale selle loeb weel senat suure hulga raudtee teenistuses oli-

jaid ette, kes ka alamate teenrite ja töölise jekka peavad kaima ja sellepärast oma palga põhjal walimiseõigust ei saa. Siin on ülemkonduktoritest ja konduktoritest algades ja teemahtidega lõpetades ette loetud — signalistid, teemeistrid, masinistid, wanemad töölised, remondi töölised, kütjad, waguni kütjad, määrijad, rongikogujad, roopaseadjad ja muud.

Eraldi tuleb tähendada, et kroonu metsamahtisid alamatets teenriteks ei loeta.

Ametnikkudel, olgu nende palk kui tahes väike, ehk kuigi nad kindla koha peal ei teeni, waid ajutiselt on teenistusse wõetud, on walimise õigus saadama palga wõi tasu põhjal. Taju eest (mitte kindla koha peal olles ja selle eest palka saades) teenijaid leidub tihti ja wäga mitmel pool, nagu kõigile tuntud kirjutajad, siis tihti kroonuwiina poobide müüjad, kirikukoolide kooliõpetajad j. m. m.

Tähtis on edasi, et ametnik ühe aasta jooksul sellesama kreisi piirides elanud oleks ja walimiste ajani edasi elaks. Elamise kohaks peetakse siin alalist elamisekohhta, nii et et ajutised wäljasõidud, komandeerimise reisid teenistuse asjus aasta lugemist ei takista. Kellel aga aastat täis ei ole, on walimiseõigusest ilma, nii uues kui ka eelmises elamisekohas.

Muidugi mõista on walimiseõigus ainult nende asutuste ametnikkudel, kes walimisteseaduses ette loetud. Walla ametnikud ja ametimehed siia ei käi, nii et näit. wallawanemad, wallakirjutajad siin, teises linna walijatelogus oma palga põhjal kaasa walida ei saa.

Kooliõpetajad aga, olgu kihelkonna-, walla-, külakoolis, walivad oma kreisi linnas kaasa, kui nad aga mõne selle kreisi walla hingekirjas ei seisja.

Waldade asemikude loгу.

Walimisteseaduses on Walti kubermangude waldade kohta oma eriparagraf (§ 41) olemas, mis järgmiselt käib: „Kuura-, Witwi- ja Gestimaal walitakse waldade poolt asemitub walla täiskogu koosolekul nende majaperemeeSte seas, kes selle walla alla käiwad ja mitte wähem kui ühe aasta jooksul wallapiirides elawad.“

Nii siis walitakse waldade poolt asemitub walla täiskogu koosolekul, kus teataval mõedul igauhel walla liikmel wõimalik on walimiste peale mõjuda. Kuid asemikut ei wõi igauks mitte olla kes täiskogu koosolekust osa wõib wõtta. Selleks wõib ainult m a j a p e r e m e e s (домохозяинъ) saada. See sõna on iseenesest küllalt tume, ja kuna tema kohta igasugused senati- ehk muud seletused puuduwad, siis tuleb arwata, et siin igatahes m i d a g i m u u d onhelda tahetud kui p e r e m e e s, selle aratähendamiseks meil juba kindel, seadustes järjekindlalt ja järjeste tarwitataw eritermin olemas on, s. o. дворохозяинъ. Ühes sellega tuleb arwata, et sugugi see funduslik ei ole, et walla poolt walitud mees sõna õiges mõttes peremees oleks, waid ta wõib ka ainult maja peremees, omanik olla, ilma et

temal selle juures nii palju maad oleks, kui seda meil peremehe nime saamisega tarwis läheb.

Edasi ei nõua seadus walla poolt wolitud mehe käest mitte, et tema isiklikult majapidamist juhataks, nagu see muu Wenemaa kohta (§ 37) selgeste ära on öeldud. Nõutakse ainult, et inimene majapere- mees oleks ja aasta jooksul wallas elaks selle walla nimetirjas olles. Nähtawaste võib maja wäljauuritud, talu ka rendi peal olla.

Wiimseks weel — pole nõutud, et maja, ehk lütleme ka talu omanduseõiguse põhjal walitawa isiku käes oleks. Seadus ei nõua seda, ja ka selles asjas antud senatiseletus ei pea seda tarwilikult, waid räägib, et majapidamine ka renditud maa peal õiguse annab walitud ja wolitud saada.

Nagu ülemalpool tähendab, ei ole talupoegadel oma kreisi linnas mitte walimiseõigust, kuigi neil seal majad jne. oleksiwad. Niisamuti ei saa nad ka omas kreisis maaomanikkude kogus kaasa walida (§62).

Töölise wolinemed.

Suuremate tööstuse ettevõtete töölised, nimelt neis wabrikutes, kus mitte alla wietümne meeste soost töölise ei ole (§ 43), walivad oma seast wolinemed, kes siis tectwe kubermangu kohta ühe walijate- kogu sünnitawad ja selles kogus nii palju walijaid mehi üleüldisesse kubermangu walijate meeste kogusse saadawad, nagu seda walimisteseadus ära näitab.

Pole tähtis, kelle päralt wabrik on (ka raudtee wabrikud ja töökojad käiwad siia hulka), niisamuti ka see, et iga tööline walimiste- seaduse 9. ja 10. paragrafi nõudmisi täidaks, näit. 25. aastane oleks, kogu poolt taristud ei oleks jne. See tähendab — kõik meeste soost töölised, peale wäljamaa alamate, wõetakse arwesse, kui kindlaks tahe- takse määrata, misjuguiste wabrikute töölised oma seast wolinemi wõi- wad walida.

Muidugi mõista jääwad ka siin need üleüldised määrused maks- ma, et walijad ja walitawad 25 aasta wanused peawad olema jne.

Tööliseks ei loeta mitte ainult seda, kes palgaraamatu on saa- nud, waid kes tõesti wabrikus tööd teeb, on tal siis palgaraamat wõi ei ole tal mitte.

Seale ehk tseususe edasiandmine wolituse teel.

Ülemalpool etteloetud isikutest on igaühel omas kogus isiklik (wai- mulikkudel ka kiriku jne. waranduse põhjal) walimiseõigus. Kuid wali- misteseadus lubab ka teiste tseususe, waranduse, teiste õiguse põhjal wali- mistestosa wõtta. Nimelt wõiwad naesterahwad oma poegi ja mehi (§ 14), meesterahwad oma poegi (§ 13) oma asemel walima lasta, kuid ainult nende meeste- ja naesterahwaste päralt olewate liikumata waranduste põhjal. Kaupluse, korterimaksu jne. põhjal saadud walimiseõigust ei saa mitte edasi anda.

Edasiandmine sünnib eri wolituse teel, mis notariuse, politsei, ra- hutohtuniku ehk edasiandja ülemuse poolt kinnitatud (§ 15) ja õiguse

annab ainult üks kord walimistest osa wõtta. Üleüldine wolutus ei anna weel õigust riigiwolikogu walimistest teise isiku asemel osa wõtta. Wolutus käib harilikult margimaksu alla ja kaotab wolutuseandja surma puhul oma wäärtuse.

Walimisteseaduse järele on igal walijal ainult üks heal (§ 12), sellepärast ei wõi isik, kes wolutuse teel heale kord edasi on annud, isiklikult mitte enam walimistest osa wõtta. Siit peab ka järeldama, et wolutuse teel üks ainuke kord wõibki healt edasi anda, see tähendaks tegelikult seda, et kui inimesel ütleme mitmes kreisis liikumata warandust on ja kui ta selle juures juba ühe korra wolutuse teel ühe waranduse pealt heale edasi on annud, siis tema mitte ainult ei wõi enam isiklikult ühestki kreisis walima minna, waid et ta ka ei tohi enam kellegile teisele teises kreisis olewa waranduse pealt healt edasi anda.

Kuid isik, kellel omal walimise õigus juba on, wõib teise ehk teiste käest wolutusi vastu wõtta nii ühes ja sellesamas kui ka mitmes kreisis.

Wolutusi ei wõi neile anda, kes ise walimistest osa wõtta ei wõi (§ 15 ja 9—11), arwatawaste ei wõi isikud kes isiklikult walida ei wõi, ka mitte wolutusi anda*).

Nimelirjade kottuseadimine ja uende awaldamine.

Walijate nimelirjasid seab kottu maaomanikkude kogu tarwis (kogu ja eelkogu tarwis eraldi) kreispolitsei walitsus, linna walijatekogude tarwis — selle kreisi linnaamet (§ 52).

Nimelirjade kottuseadistel on õigus (§ 59) kõiki tarwilisi teateid saada, mis ametikohtade ja ametnikkude asjaajamises leida on. Ettewõtete ja isikliku ameti pealt wõetawate maksude ja kroonu korterimaksu maksjate nimelirjad saadetakse neile kroonukodade ja maksuinspektori poolt kätte; palgasajate ametnikkude nimelirjad antakse nende asunuste poolt teada, kus ametnikud teenistuses. Saadud teadete põhjal seatakse siis nimelirjad kottu. Kuid on ka walijaid, kes ise ennast üles peawad andma, kui nad tahawad, et neid walijate nimelirja wõetaks.

Siin on kõige esite paifikasajad ja nende korterite pidajad, selle pealt kroonu korterimaksu ei makseta, peawad ennast ise kirjalikult üles andma, et nad walimistest osa tahawad wõtta, ja peawad ülesandmistele sellekohased tunnistused juurde lisama (57). Ülesandmise lehe kohta ei ole mingisugust wõrmi kindlaks määratud. Ülesandmised on margimaksudest wabad. Kohajels tunnistusels peetakse korteripidajate kohta korteriuürimise lepingut kus alg- ehk ärakirjas, ja see kui teine (alg- ehk ärakiri) peab kinnitatud olema kas notariuse, politsei ehk rahukohunikku juures. Wõib ka politsei poolt selle kohta iseäralist tunnistust tuua, et walija mitte wähem kui ühe aasta jooksul kreisis olewat linnade piirides oma ette korterit on pidanud. See tee on hõlpsam, kui lepingu kinnitamine ja ettenäitamine, ja ta tuleb ka odavam, sest politsei peab seda talistusteta ja ilma maksuta tegema. Paifikasajad saawad sellekohase tunnistuse (ka ilma margi- ehk muu maksuta) kas renteist ehk ka politseist.

*) Sellest oli pikemalt „Õiguse“ 1911. a. nr. 5.

Wäikeste korterite omanikud ja paiufisaajad wõivad endid ainult walijate nimelkirjade trükis awaldamiseni üles anda.

Ülesandma peawad endid ka need, kes wolituse põhjal walimistest osa tahawad wõtta (§ 58). Wahe seisab ainult selles, et nemad ka weel pärast nimelkirjade trükis awaldamist kahe nädala jooksul kreisi walimistekomisjonile endid üles anda wõivad.

Liikumata waranduste pärijaid tuleb ilma nende teatomata nimelkirja wõtta, ja selle juures pole mitte tähtis, et nad pärijaks kinnitatud oleksiwad (Senati käsitiri 1905. a. № 2), kui aga nende käes warandus on.

Magu juba tähendatud, ei tohi suurte wabrikute töölisi ega sellesama kreisi talupoegi mitte linna walijatekogude ega maaomanikkude kogu (ehk eelkogu) nimelkirjadesse üleswõtta, kuigi neil warandust ehk ettewõtteid oleks, ehk kuigi nad maksusi maksaks, mis neile õiguse annaks maaomanikkude ehk linnade kogudes walimistest osa wõtta (§§ 61 ja 62).

Liikumata waranduste kaasomanikula tuleb kõigi selle ehk teise walijatekogu nimelkirja ülesse wõtta selle järele waadates, kui suur osa kellegil neist üleüldises kooswaranduses on (§ 16). Selle wastu — ei ole kellegil neist walimistestõigust, kes mitme peale kofku patendi on wõtnud ehk korteri üürinud.

Mitmeteltki tsensusi ei tohi mitte ühendada, kofku arwata (näit., maasuurst ja muu liikumata waranduse wäärtust maaomanikkude kogus, linnas olewa maa ja kaupluse tsensusi linna ehk jälle walijatekogus). Niisamuti ei tohi ka wolituse andja ja wolituse saaja tsensusi kofku arwata. Selle wastu aga wõib maa tsensusi maa tsensustega ja muud liikumata warandust teiste sarnaste warandustega kofku arwata. Kofku arwamise õigus enam kaugemale ei lähe ja ei wõi juba näituseks kahe kaupluse patentisid kofku wõtta.

Teisest küljest peab aga inimesi, kellel mitmes walijatekogus, kas ühes ja sellesamas ehk mitmes kreisis, walimistestõigus on peale ülemaltähendatud erandi (töölised ja talupojad) iga kogu nimelkirja ülesse wõetama. Minult ühe ja sellesama linna mõlemate walijatekogu nimelkirjas ei wõi üks ja seesama nimi seista, ja kui isik, kellel sellesama linna mõlemas walijatekogus õigus on kaasa walida mitte teada ei anna (senatiseletuse järele enne nimelkirja trükis awaldamist), kummas kogus ta tahab kaasa walida, siis wõetakse ta ainult esimehe kogu nimelkirja üles (§ 54). Kui waimulik on wäiksemate liikumata waranduste pidajate eelkogu nimelkirja üles wõetud, siis ei keela see sugugi teda palga järele weel kord linna walijatekogu nimelkirja ülessewõimast.

Mitmes kohas walimisteseaduses ettetulew aastane termin tuleb mitmekordsete senatiseletuste põhjal walijate nimelkirja trükis awaldamiseni lugeda. Siin tuleb weel tähele panna (§65), et liikumata waranduste ja ainult liikumata waranduste juures üheaastase aja wäljaarwamise korral ka seda aega tuleb arwesse wõtta, millal see warandus pärandaja käes oli kes praeguse omaniku wõi eluaegse tartwi-

tajaga ülesse tõuswas suguluseleiniis seisis (isa, ema, wanaisa, wana-ema jne.)

Gelmise riigivolitogu saadikut ei loeta mitte sealt äraolemaks, kust ta walitud sai (Senati käsutiri 1907 a., № 582).

Nimekirjas tähendatakse isiku perekonna-, ees- ja isanimi, ja tema tsensuü üles (§ 60) ja nimekirjad awaldatakse kõige wähem neli nädalat enne walimisi kohalikus kubermangulehes ja peale selle antakse nad weel kõigile sel wiisil teada, mis kõige suurema atwalikkuse nõudeid täidab (§ 68). Ka wõiwad isitub, kelle huwid nimekirjaga ühenduses, neid nimekirjasid ühes kohaste dokumentidega teatawatel päewadel ja tundidel nende ajutuste ruumides järele waadata, kes nimekirjad kokku seadis (§ 69).

Nagu tähendatud, wõiwad walimistest ainult need osa wõtta, kes nimekirja ülesse on wõetud ja kes oma walimise õigust walimiste ajaks kaotanud ei ole (§ 70). Teisest küljest peab aga tähendama, et seaduskustil ei keela inimest nimekirja wõtmast, kellel walimisõigus on, ja siit järgneb iseenesest, et nimekirjade kokkuseadjad mitte nii piinlikult ei tohi kõitjuga ülesandmisi ja tunnistusi nende isikute käest nõuda, kellel walimisõigus on, keda aga seaduse järele ainult nende eneste ülesandmise peale nimekirja peab wõtma. Teiste sõnadega — nimekirja kokkuseadjad ei ole mitte walimiste seadust rikkunud, kui nad inimese ilma tema poolt ülesandmata nimekirja on wõtnud, kui jellel inimesel tõe poolest walimisõigus on.

Seaduse mõtte järele on inimesel õigus walimistest osa wõtta ainult selle tsensuse põhjal, mis walijate nimekirjas üles tähendatud, ja sellepärast on tähtis, et nimekirjas kõik walija tsensused saaksid üles tähendatud. Siin awaldabki ennast meie walimisteseaduse järjekindlusetus: kes mõlemis linna walijatelogus walimisõigusline on, saab ainult esimeses kogus nimekirja wõetud; kaotab ta aga siin tsensuse enne walimist, siis on ta walimisõigusest täieste ilma, ehk tal küll teises kogus walimisõigus peaks olema (ta ei seisa teise kogu nimekirjas).

Kahe nädala jooksul pärast nimekirjade trükiti awaldamise wõiwad huwitatud isitub kreisi walimiskomisjoni ees selle üle kaebust tõsta, et nimekirjad õiged ehk täielitub ei ole (§ 73). Kahe nädalast termini ei tule senatiseluse järele (Senati käsutiri 1907 a., № 633) mitte nimekirja trükkimise päewast lugema hakata, waid sellest päewast peale, millal koha peal, kohalikus walimiskomisjonis trükitub nimekiri kätte saadi. Kaebused ja teadaandmised on margimaksust wabad. Kaebusi wõib ta telegrafi teel saata.

Kaebuste tagajärjed annab komisjon kaebajale teada (§ 74). Nimekirjas ette wõetawad parandused ja täiendused awaldatakse niisamuti nagu nimekirjadki (§ 74).

Kreisi komisjoni otsuse peale wõib kolme päewa jooksul kubermangu walimiskomisjoni edasi kaewata; wiimase otsuse peale kaewatakse kolme päewa jooksul senatisse edasi. Kaebus tuleb jellesse jamaasse komisjonisse ära anda, kelle peale kaewatakse (§ 114).

Tõlliste wõlimeeste nimekirja terwe kubermangu kohta kuulutab kuberner wälja (§ 94), kuid selle kohta weel kord pikemalt.

Wastutaw toimetaja: Joh. Reinthal.

Wäljaandja: Eesti Kirjastuse-Üsühitus „Hiselü“.

Trükitub W. Ehrenpreis'i trükikojas, Tallinnas.